

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO
„DĖL TARPTAUTINIO BAUDŽIAMOJO TEISMO ROMOS STATUTO 8 STRAIPSNIO
PAKEITIMŲ IR 124 STRAIPSNIO PAKEITIMO RATIFIKAVIMO“
PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos įstatymo dėl Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto 8 straipsnio pakeitimų ir 124 straipsnio pakeitimo ratifikavimo (toliau – Ratifikavimo įstatymas) projekto tikslas – ratifikuoti šiuos Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto (toliau – Romos statutas) pakeitimus:

- 1) 2017 m. gruodžio 14 d. Niujorke priimtus Romos statuto 8 straipsnio pakeitimus, išdėstytus Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto valstybių šalių asamblėjos rezoliucijos Nr. ICC-ASP/16/Res.4 I priede. Šiais pakeitimais Romos statuto 8 straipsnio („*Karo nusikaltimai*“) 2 dalies b punktas papildomas xxvii papunkčiu, o e punktas – xvi papunkčiu. Šiomis nuostatomis karo nusikaltimams yra priskiriamas „*ginklų, kuriuose naudojami mikrobiniai ar kiti biologiniai agentai arba toksinai, naudojimas*“;
- 2) 2017 m. gruodžio 14 d. Niujorke priimtus Romos statuto 8 straipsnio pakeitimus, išdėstytus Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto valstybių šalių asamblėjos rezoliucijos Nr. ICC-ASP/16/Res.4 II priede. Šiais pakeitimais Romos statuto 8 straipsnio („*Karo nusikaltimai*“) 2 dalies b punktas papildomas xxviii papunkčiu, o e punktas – xvii papunkčiu. Šiomis nuostatomis karo nusikaltimams yra priskiriamas „*ginklų, kurių pagrindinis poveikis yra sužeisti skeveldromis, neaptinkamomis rentgeno spinduliais žmogaus kūne, naudojimas*“;
- 3) 2017 m. gruodžio 14 d. Niujorke priimtus Romos statuto 8 straipsnio pakeitimus, išdėstytus Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto valstybių šalių asamblėjos rezoliucijos Nr. ICC-ASP/16/Res.4 III priede. Šiais pakeitimais Romos statuto 8 straipsnio („*Karo nusikaltimai*“) 2 dalies b punktas papildomas xxix papunkčiu, o e punktas – xviii papunkčiu. Šiomis nuostatomis karo nusikaltimams yra priskiriamas „*lazerinių ginklų, specialiai sukurtų taip, kad jų vienintelė kovinė funkcija arba viena iš kovinių funkcijų būtų sukelti nuolatinį apakimą neapsaugotam regėjimui, tai yra kai žiūrima plika akimi arba naudojantis regos korekcijos priemonėmis, naudojimas*“;
- 4) 2019 m. gruodžio 6 d. Hagoje priimtą Romos statuto 8 straipsnio pakeitimą, išdėstytą Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto valstybių šalių asamblėjos rezoliucijos Nr. ICC-ASP/18/Res.5 priede. Šiuo pakeitimu Romos statuto 8 straipsnio („*Karo nusikaltimai*“) 2 dalies e punktas papildomas xix papunkčiu. Šia nuostata karo nusikaltimams yra priskiriamas „*tyčinis civilių vertimas badauti kaip kariavimo būdas, atimant iš jų išgyvenimui būtinus reikmenis, taip pat sąmoningai sudarant kliūtis tiekti išteklius siekiant padėti*“;
- 5) 2015 m. lapkričio 26 d. Hagoje priimtą Romos statuto 124 straipsnio pakeitimą, išdėstytą Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto valstybių šalių asamblėjos rezoliucijos Nr. ICC-ASP/14/Res.2 priede. Šiuo pakeitimu yra panaikinamas Romos statuto 124 straipsnis („*Pereinamoji nuostata*“), pagal kurį septynerius metus po Romos statuto įsigaliojimo konkrečioje valstybėje ši valstybė galėjo nepripažinti Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos 8 straipsnyje („*Karo nusikaltimai*“) nurodytų nusikaltimų kategorijai, jei jos piliečiai būtų įtariami padarius nusikaltimą arba nusikaltimas padarytas jos teritorijoje.

Ratifikavimo įstatymo projekto tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas procedūras, būtinas Romos statuto 8 straipsnio ir 124 straipsnio pakeitimams įsigalioti Lietuvoje. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 1 dalies 6 punktą, Lietuvos

Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 6 punktą, Romos statuto 8 straipsnio ir 124 straipsnio pakeitimai priskirtini prie ratifikuotinų Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių.

Vadovaujantis Romos statuto 121 straipsnio 5 dalimi, Romos statuto 8 straipsnio pakeitimai Lietuvos atžvilgiu įsigalios praėjus vieneriems metams po jų ratifikavimo raštų deponavimo Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Vadovaujantis Romos statuto 121 straipsnio 4 dalimi, Romos statuto 124 straipsnio pakeitimas Lietuvos atžvilgiu įsigalios praėjus vieneriems metams po to, kai septynios aštuntosios valstybių, Romos statuto Šalių, deponuos šio pakeitimo ratifikavimo arba priėmimo dokumentus Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Ratifikavimo įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Romos statuto 5 straipsnyje įtvirtinta, kad Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijai, be kita ko, priklauso karo nusikaltimai. Karo nusikaltimai yra apibrėžti Romos statuto 8 straipsnyje. Šiuo metu Lietuvai nesant ratifikavus aptariamų Romos statuto 8 straipsnio pakeitimų (ir jiems neįsigaliojus), Tarptautinis baudžiamasis teismas neturėtų jurisdikcijos šioms nusikaltimų kategorijoms, jeigu jie būtų padaryti Lietuvos Respublikoje arba Lietuvos Respublikos piliečių (išskyrus atvejus, jei tokie nusikaltimai Lietuvos Respublikos piliečių būtų padaryti Romos statuto Šalyje ratifikavusioje atitinkamus pakeitimus ar valstybėje, nesančioje Romos statuto Šalimi, tačiau pripažinusia Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikciją atitinkamų nusikaltimų atžvilgiu; taip pat jeigu dėl atitinkamų nusikaltimų į Tarptautinį baudžiamąjį teismą kreiptųsi Jungtinių Tautų Saugumo Taryba).

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (BK) 112 straipsnyje, nustatant baudžiamąją atsakomybę už uždraustų karo priemonių naudojimą, nėra vardijami konkretūs ginklai, būdai, metodai ir pan., neišskiriami tarptautiniai ar ne tarptautiniai konfliktai, o duodama bendra nuoroda į Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir visuotinai pripažintus tarptautinius papročius dėl karo priemonių, kariavimo būdų ir pan. Atsižvelgiant į tai, ratifikavus Romos statuto 8 straipsnio pakeitimus, už uždraustų karo priemonių bei karo metodų, įtvirtintų Romos statuto 8 straipsnio pakeitimuose, naudojimą ir toliau būtų taikoma baudžiamoji atsakomybė pagal BK 112 straipsnį.

Šiuo metu Romos statuto 124 straipsnio pakeitimas nėra įsigaliojęs. Iki šio pakeitimo įsigaliojimo, naujai prie Romos statuto prisijungiančios valstybės turės galimybę padaryti pareiškimą, kad septynerius metus po Romos statuto įsigaliojimo toje valstybėje ji nepripažįsta Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos Romos statuto 8 straipsnyje nurodytų nusikaltimų kategorijai, jei jos piliečiai yra įtariami padarius nusikaltimą arba nusikaltimas padarytas jos teritorijoje.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Romos statuto 8 straipsnio pakeitimais yra papildytas draudžiamų naudoti ginklų sąrašas (dėl ginklų, kuriuose naudojami mikrobiniai ar kiti biologiniai agentai arba toksinai; dėl ginklų, kurių pagrindinis poveikis yra sužeisti skeveldromis, neaptinkamomis rentgeno spinduliais žmogaus kūne; dėl apakinančių lazerinių ginklų) ir nustatomas draudžiamas papildomas karo metodas (dėl tyčinio civilių vertimo badauti kaip kariavimo būdo, atimant iš jų išgyvenimui būtinus reikmenis, taip pat sąmoningai sudarant kliūtis tiekti išteklius siekiant padėti).

Romos statuto 124 straipsnio pakeitimu yra panaikinamas Romos statuto 124 straipsnis, įtvirtinantis pereinamojo laikotarpio nuostatą, pagal kurią septynerius metus po Statuto įsigaliojimo konkrečioje valstybėje ši valstybė galėjo nepripažinti Tarptautinio baudžiamojo teismo jurisdikcijos Romos statuto 8 straipsnyje nurodytų nusikaltimų kategorijai, jei jos piliečiai būtų įtariami padarius nusikaltimą arba nusikaltimas padarytas jos teritorijoje.

Lietuvos Respublika, ratifikuodama Romos statuto 8 straipsnio ir 124 straipsnio pakeitimus, prisidėtų prie tarptautinės bendruomenės veiksmų kovojant su sunkiausiais nusikaltimais, verčiančiais susirūpinti visą tarptautinę bendruomenę, keliančiais grėsmę taikai, saugumui ir gerovei visame pasaulyje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad Ratifikavimo įstatymo projektas neturės neigiamų pasekmių.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Numatoma, kad Ratifikavimo įstatymo projektas tiesioginio poveikio kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Ratifikavimo įstatymo projekto įgyvendinimas tiesiogiai nesusijęs su verslo sąlygomis ir jo plėtra.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 1 dalies 6 punktą, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 6 punktą, Romos statuto 8 straipsnio ir 124 straipsnio pakeitimai priskirtini prie ratifikuotinų Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių. Priėmus Ratifikavimo įstatymo projektą, nereikės priimti naujų, keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Ratifikavimo įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projektu naujos sąvokos nenustatomos.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Ratifikavimo įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Ratifikavimo įstatymo projektui įgyvendinti papildomų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Ratifikavimo įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Teisės aktų projektai be pastabų suderinti su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos siūlymą dėl Romos statuto valstybių šalių asamblėjos rezoliucijų, kuriomis priimti ratifikuoti teikiami Romos statuto pakeitimai, tekstų, patikslintas teisės aktų projektų aiškinamasis raštas, pateikiant interaktyvias nuorodas į rezoliucijas.

Teikiame nuorodas į oficialų šaltinį – Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto valstybių šalių asamblėjos interneto svetainę: rezoliucija Nr. ICC-ASP/16/Res.4 (https://asp.icc-cpi.int/sites/asp/files/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res4-ENG.pdf), rezoliucija Nr. ICC-ASP/18/Res.5 (https://asp.icc-cpi.int/sites/asp/files/asp_docs/ASP18/ICC-ASP-18-Res5-ENG.pdf), rezoliucija Nr. ICC-ASP/14/Res.2 (<https://treaties.un.org/doc/source/docs/ICC-ASP-14-Res2-ENG.pdf>).

Taip pat atkreipiame dėmesį į tai, kad rezoliucijų priedai, kuriuose išdėstyti Ratifikavimo įstatymo projektu siekiami ratifikuoti Romos statuto pakeitimai, yra išdėstyti išversti į lietuvių kalbą ir teikiami kartu su Ratifikavimo įstatymo projektu. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Vyriausybės posėdžių skyrius 2023 m. balandžio 26 d. ir rugpjūčio 18 d. patvirtino Romos statuto 8 straipsnio pakeitimų ir 124 straipsnio pakeitimo vertimų iš anglų kalbos į lietuvių kalbą autentiškumą.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas“, „Statuto pakeitimai“, „Statuto pakeitimų ratifikavimas“, „Karo nusikaltimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Šiuo metu Romos statuto 8 straipsnio pakeitimais:

- dėl ginklų, kuriuose naudojami mikrobiniai ar kiti biologiniai agentai arba toksinai yra priėmusios 17 valstybių (Čilė, Kroatija, Čekija, Vokietija, Latvija, Lichtenšteinas, Liuksemburgas, Meksika, Nyderlandai, Naujoji Zelandija, Norvegija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Švedija, Šveicarija, Urugvajus);

- dėl ginklų, kurių pagrindinis poveikis yra sužeisti skeveldromis, neaptinkamomis rentgeno spinduliais žmogaus kūne, – 15 valstybių (Čilė, Kroatija, Čekija, Vokietija, Latvija, Liuksemburgas, Meksika, Nyderlandai, Naujoji Zelandija, Norvegija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Šveicarija, Urugvajus);

- dėl apakinančių lazerinių ginklų, – 15 valstybių (Čilė, Kroatija, Čekija, Vokietija, Latvija, Liuksemburgas, Meksika, Nyderlandai, Naujoji Zelandija, Norvegija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Šveicarija, Urugvajus);

- dėl tyčinio civilių gyventojų maravimo badu, – 13 valstybių (Andora, Kroatija, Vokietija, Lichtenšteinas, Liuksemburgas, Nyderlandai, Naujoji Zelandija, Norvegija, Portugalija, Rumunija, Slovėnija, Šveicarija, Urugvajus).

Romos statuto 124 straipsnio pakeitimą yra priėmusios 20 valstybių (Andora, Austrija, Belgija, Kroatija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Latvija, Lichtenšteinas, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Ispanija, Švedija, Šveicarija, Urugvajus).

Romos statuto 124 straipsnio pakeitimas įsigalios tiek tarptautinės teisės prasme, tiek Lietuvos atžvilgiu, praėjus vieneriems metams po to, kai septynios aštuntosios valstybių, Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto Šalių, deponuos šio pakeitimo ratifikavimo arba priėmimo dokumentus Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.